

Monumentnummer*: 513685

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 13 oktober 1999
Kadaster deel/nr: 18077/2

<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Groenlo		Oost Gelre		Gelderland		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Markt	6		7141 AA	Groenlo		
Markt	4		7141 AA	Groenlo		
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Groenlo		C			2775	

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Voormalig POSTKANTOOR MET WONING uit 1904 naar ontwerp van de Rijksbouwmeester C.H. PETERS (1847-1932). Groenlo kreeg reeds in 1874 een Rijkstelegraafkantoor (hulppostkantoor) dat in die tijd gesitueerd was aan de Mattelierstraat 7. In 1907/1909 werd aan de markt het huidige postkantoor gebouwd. De aannemer was Th. Nales uit Groenlo. Het postkantoor werd in 1972 omgezet in een hulppostkantoor en bestelkantoor. Bij de in 1975 uitgevoerde interne verbouwing werd het interieur van het postkantoor vervangen. De aannemer bij deze verbouwing was J.B.M. Plate uit Aalten. Het postkantoor is gesitueerd op de begane grond in het linkerdeel van het gebouw. De woning beslaat de rechterzijde van het gebouw op de begane grond en de gehele bovenverdieping met zolder. Het gebouw is nog steeds (1997) in gebruik als postkantoor en woning. Als Rijksbouwmeester bouwde Peters in Gelderland een groot aantal postkantoren. Bij de rijksgebouwen die hij ontwierp paste hij vaak de neorenaissancistische bouwstijl toe. In de loop der jaren ontwikkelde hij een eigen stijl waarvoor de naam 'postkantorengotiek' gebruikt werd. In deze bouwstijl combineerde hij elementen uit de renaissance en de gotiek, waarmee hij vele jaren het gezicht van de Posterijen bepaalde. Eén van de bekendste werken van Peeters is het voormalige hoofdpostkantoor van Amsterdam. Zoals zoveel postkantoren van zijn hand bestaat het Groenlose postkantoor uit een groot bakstenen gebouw in neorenaissance stijl met neogotische elementen (postkantorengotiek) van twee bouwlagen in een T-vorm, met een topgevel links en een langsgedeelte rechts. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

pand vertoont grote gelijkenis in uitwerking met zijn postkantoren in bijvoorbeeld Velp en Dieren. Het postkantoor is beeldbepalend gesitueerd aan de Markt van Groenlo waar ook het stadhuis gesitueerd is. Het postkantoor vormt door massa en uitstraling het hoogtepunt in het beeld van de Markt.

Omschrijving

Vrijstaand POSTKANTOOR MET WONING op een L-vormig plattegrond, opgetrokken over twee bouwlagen onder een zadeldak. Het zadeldak van het langsdeel heeft de nok evenwijdig aan de weg en het zadeldak van het dwarsgedeelte staat met de nok haaks op de weg. Het dak is bedekt met gesmoorde kruispannen en watert af via houten dakgoten op bakstenen tandlijst. Het voorschild heeft een in baksteen uitgevoerde dakkapel onder een zadeldak voorzien van een tuitgevel met schouderstukken en een deklijst. De schouderstukken van de tuitgevel kragen uit, de schuine vlakken en de hals en schouderstukken zijn gedekt met hardstenen platen. In de dakkapel bevindt zich een enkelruits schuifraam met drieruits bovenlicht. De aanzetstenen van de segmentboog zijn uitgevoerd in natuursteen. Het boogveld is opgevuld met siermetselwerk. In het topveld bevindt zich een smalle verticale opening. Het achterschild heeft een dakkapel met een vierruits raam onder een zadeldak met een overstek aan de voorzijde dat voorzien is van een schijnsparant rustend op decoratieve consoles. De topgevel van de dakkapel is voorzien van een wit geverfd houten beschot. Eenzelfde dakkapel bevindt zich ook op het linker dakschild van het dwarsgedeelte.

De bakstenen gevels zijn gemetseld in kruisverband en voorzien van speklagen die zijn uitgevoerd in natuursteen. Het trasraam heeft een natuurstenen beëindiging. De gevels worden aan de bovenzijde afgesloten door een in baksteen uitgevoerde boogfries waarvan de boogjes rusten op geprofileerde kraagsteentjes. Alle raamopeningen bevatten tweeruits stolpramen met drieruits bovenlicht. De ramen worden aan bovenzijde afgesloten door een segmentboog met aanzet en sluitstenen, waarvan het boogveld van de ramen in de voor- en zijgevels is opgevuld met op decoratieve wijze gemetselde baksteen. De ramen hebben een natuurstenen onderdorpel.

Tegen de achterzijde van het dwarsgedeelte is een aanbouw geplaatst bestaande uit één bouwlaag onder een zadeldak met topgevel. Aan de achterzijde van het langsgedeelte is een aanbouw geplaatst van twee bouwlagen onder een zadeldak waarvan de nok aansluit op de dakgoot van het hoofdgebouw.

De VOORGEVEL heeft links een risalerend deel afgesloten door een topgevel en rechts een langsgedeelte waarin centraal de ingangen van de woning en het kantoor gesitueerd zijn. Het risalerende linkerdeel heeft bakstenen hoeklisenen die onder de topgevel door een rondboogfries met elkaar verbonden zijn. Op de begane grond en de verdieping bevinden zich drie gekoppelde vensters. Het middelste raam op de begane grond is in 1991 gewijzigd toen hier een geldautomaat met luifel werd geplaatst. De topgevel wordt van de tweede verdieping gescheiden door de reeds genoemde boogfries en de natuurstenen onderdorpel van de ramen en raamnissen van de topgevel.

De topgevel is voorzien van een deklijst (hardsteen) en eindigt in een tuit. De schouderstukken van de tuitgevel kragen iets uit. De tuit is getrapt uitgevoerd (twee treden). De topgevel heeft in het midden twee enkelruits ramen met tweeruits bovenlicht. Aan weerszijden hiervan bevinden zich drie getrapt oplopende, segmentboogvormig afgesloten nissen waarvan het boogveld is opgevuld met siermetselwerk. Boven deze raamgroep bevindt zich in de top een groepje van drie getrapte segmentboognissen. De middelste heeft een tweeruits draaivenster. Tussen de aanzetten van de vensterbogen zijn fraaie gietijzeren ankers geplaatst. Het langsdeel van de voorgevel bevat drie traveeën. Dit gedeelte van de gevel is door bakstenen lisenen in drie spaarvelden verdeeld. De lisenen zijn aan de bovenzijde met elkaar verbonden door een rondboogfries. In het middelste vlak bevinden zich in de eerste bouwlaag

twee gekoppelde, hoge, segmentboogvormig afgesloten nissen met hardstenen sokkels en rondstaafprofielen in baksteen. Elk van beide nissen bevat een grote, segmentboogvormig afgesloten paneeldeur met erboven een getrapte triplet-venster dat aan de onderzijde voorzien is van een onderdorpel. De dagkanten en segmentboog van de deuropening hebben een rondstaafprofiel. De segmentboog van zowel de nis als de deur heeft hardstenen geboorte- en sluitstenen. De sluitsteen van de deur links draagt de tekst 'KANTOOR' en rechts de tekst 'WONING'.

De vlakken aan weerszijden van het middenvlak bevatten zowel op de begane grond als op de verdieping twee ramen. De vensters hebben hardstenen rechthoekige lekdorpels en daaronder een gezamenlijke hardstenen rechthoekige waterlijst. Het middenvlak heeft op de verdieping eveneens twee ramen.

Tussen de aanzetten van de vensterbogen en de bogen van de deurnissen zijn fraaie gietijzeren sierankers geplaatst.

De LINKER ZIJGEVEL heeft hoeklisenen en een natuurstenen waterlijst over de gehele breedte van de gevel. De gevel is voorzien van speklagen en wordt aan de bovenzijde afgesloten door uitkragend metselwerk waarboven zich een goot bevindt op een bakstenen tandlijst. Op de begane grond bevinden zich vier nissen die aan de bovenzijde voorzien zijn van een segmentboog met aanzet- en sluitsteen. Het boogveld is voorzien van siermetselwerk. In de twee rechternissen bevindt zich een raam zoals boven beschreven. In de twee linkernissen bevindt zich een vierkant raam. Tussen de ramen bevinden zich drie lisenen die onder de waterlijst eindigen. De lisenen zijn aan de bovenzijde voorzien van een natuurstenen dekplaat met een afzaat. Op de verdieping bevinden zich links in de gevel twee ramen zoals beschreven.

De ACHTERGEVEL van het langdeel is voorzien van een aanbouw. Deze heeft in het midden twee bouwlagen onder een zadeldak met aan weerszijden een platgedekte eenlaags aanbouw. De zijgevels van de tweelaags aanbouw zijn blind en worden aan de bovenzijde afgesloten door uitkragend metselwerk. De achtergevel heeft op de begane grond een deur met rechts een klein raam. Beide zijn voorzien van een segmentboog. Op de verdieping bevindt zich een triplet venster met segmentbogen en een getrapte triplet venster met segmentbogen meteen daarboven. De spitse gevel is voorzien van een deklijst van verblendsteen. In de gevels aan weerszijden van de tweelaags aanbouw bevinden zich twee tweeruits schuifvensters met drieruits bovenlicht. Bij de linker aanbouw zijn de ramen voorzien van opgeklampte houten luiken. De rechter aanbouw is aan de bovenzijde voorzien van een balustrade. Het terras is toegankelijk via een dubbele deur met bovenlicht.

De tuitgevel aan de achterzijde van de dwarsbouw is voorzien van een deklijst en heeft in het midden een uitgemetselde rookkanaal met aan weerszijden een raam. De top is aan weerszijden van het rookkanaal gepleisterd. De (van voren af gezien) rechterzijgevel van de dwarsbouw heeft op de eerste verdieping een vierkant raam en op de erboven gelegen verdieping twee staande ramen met een segmentboog.

De aanbouw met topgevel achter de dwarsbouw heeft onder in de achtergevel drie schuifvensters met tweeruits schuivende delen en drieruits bovenlichten. Het middelste venster is breder. In de topgevel is een groep van drie smallere tweeruits draaivensters geplaatst, waarvan het middelste weer breder is. Deze groep wordt aan beide zijden geflankeerd door een lagere segmentboog vormig afgesloten nis. Boven in de top bevinden zich drie getrapte kleine segmentboognissen, waarvan de middelste voorzien is van een hoog smal venster. De topgevel heeft een verblendstenen deklijst met schouders.

De topgevel van de RECHTER ZIJGEVEL is nagenoeg identiek van uitvoering aan de topgevel van de dwarsbouw. De

topgevel van de rechter zijgevel heeft echter zeven getrapte, segmentboogvormig afgesloten nissen waarvan de derde en de vijfde voorzien zijn van een schuifvenster.

Het INTERIEUR van het postkantoor is aangepast maar de zwart/witte vloertegels in de wachtkamer zijn nog oorspronkelijk. De woning beslaat een deel van de begane grond, de gehele eerste verdieping en de kap. Het interieur van de woning is grotendeels oorspronkelijk. De houten deuren met geprofileerde kozijnen zijn nog overal aanwezig. De begane grond is opgedeeld in links een hal en een gang met trappenhuis. Het trappenhuis heeft een brede houten trap voorzien van gedraaide balusters. De hal heeft zwart/witte vloertegels en witte wandtegels. Rechts bevinden zich de woonkamer en de keuken. De schouw en de parketvloer in de woonkamer zijn eveneens oorspronkelijk. Het woongedeelte is deels onderkelderd. De toegang naar de kelder is gesitueerd aan het einde van de gang, onder de trap. Op de verdieping bevinden zich de kamers aan de voorzijde en de gang aan de achterzijde van het gebouw.

Waardering

Vrijstaand POSTKANTOOR MET WONING gesitueerd aan de Markt in Groenlo van de hand van de architect en rijksbouwmeester C.H. Peters.

- Van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een postkantoor in de neorenaissance-stijl met neogotisch elementen (de zogenaamde postkantorengotiek). De bouwstijl komt tot uiting in de spaarvelden, tuitgevels, blindnissen, speklagen, segmentbogen met boogvulling, geboorte en sluitstenen, staafprofielen in baksteen e.d. Het gebouw is in opstand en plattegrond een goed voorbeeld van een postkantoor uit het begin van de twintigste eeuw en is een goed voorbeeld van het werk van de toenmalige rijksbouwmeester C.H. Peters. Opvallend zijn de gave verhoudingen en de rijke detaillering in vormgeving en materiaalgebruik.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de historisch gegroeide kern van Groenlo, namelijk de Markt, waar het het belangrijkste beeldbepalende element is. Het gebouw heeft een zeldzaamheidswaarde qua aanleg en relatie met de omgeving.
- Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming van het gebouw als postkantoor met woning wat een uitdrukking is van een cultuur- en economisch historische ontwikkeling. En vanwege de verschijningsvorm die verbonden is met een algemeen historische ontwikkeling

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen
Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Overheidsgebouw
Woonhuis(K)

Functie

Postkantoor
Woonhuis